
Ҳисобот

оид ба арзёбии даромади буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ва имтиёзҳои андозию гумрукии пешбинишуда
нисбат ба соҳаҳои мухталифи иқтисодиёт

Дар шароити муосири рушди низоми молияи давлатӣ пардохтҳои андозӣ, бочҳои гумрукӣ, фароҳам будани фазои мусоиди соҳибкориву сармоягузорӣ ва ҳамоҳангии қонунгузориҳои миллии соҳавии кишвар ба меъёру муқаррароти санадҳои байналмилалӣ ҳамчун масъалаи муҳими макроиқтисодӣ дар раванди амалӣ гардидани ислоҳоти бозоргонӣ дар Тоҷикистон нақши калидӣ дорад.

Пешбурди сиёсати устувор ва самарабахши андозбандӣ ба рушди соҳаҳои иқтисоди миллий мусоидат намуда, омили асосии афзоиши ҳиссаи андозҳои ғайримустақим дар сохтори Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ ва таъмин гардидани мувозинати буҷети давлатӣ мебошад.

Дар соли 2022 сарфи назар аз таҳаввулоти иқтисодии ҷаҳонӣ ва таъсири манфии омилҳои берунӣ ба иқтисодиёти миллий, бо татбиқи самараноки ислоҳоти иқтисодӣ, амалӣ намудани стратегияву барномаҳо ва устувор нигоҳ доштани нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ рушди иқтисоди миллий дар сатҳи 8 фоиз таъмин гардида, Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД) 115,7 млрд сомони ро ташкил намуд. Дар ин радиф, ба буҷети давлатӣ аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои даромад маҷмӯан 36,3 млрд сомонӣ ворид гардида, воридоти андозию ғайриандозӣ 24,2 млрд сомони ро ташкил намуд.

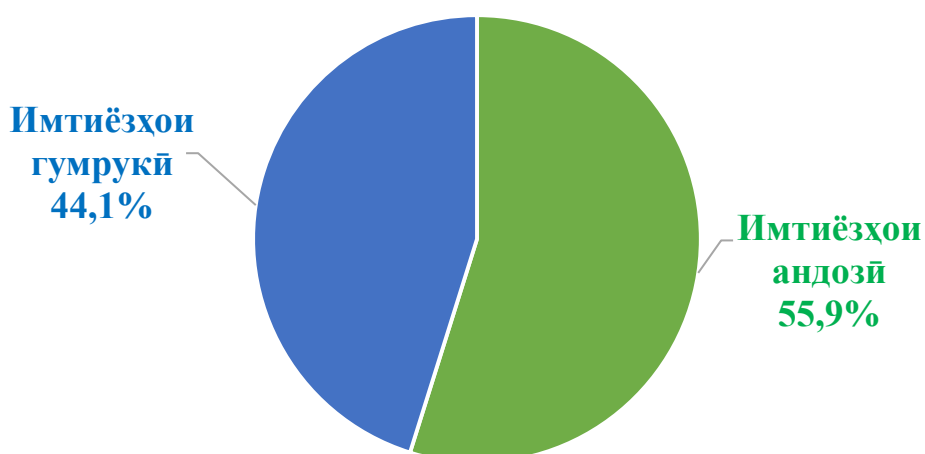
Бо мақсади ҳавасмандгардонии андозсупорандагон ва васеъ намудани доираи ғаъолияти соҳаҳои афзалиятнок, таъсиси ҷойҳои нави корӣ, баланд бардоштани фонди музди меҳнат, беҳтар намудани сатҳи иҷтимоии аҳоли, фароҳам овардани шароити мусоиди иқтисодӣ барои рушди истеҳсолот ва ҷалби сармоя, инчунин дастгирии давлатии соҳибкорӣ дар ҳалли мушкилиҳои хусусияти иҷтимоидошта дар қонунгузориҳои миллий имтиёзҳои андозиву гумрукӣ пешбинӣ гардидааст.

Бояд қайд намуд, ки заминаи меъёрии ҳукукии татбиқи имтиёзҳои андозию гумрукӣ ба соҳаҳои гуногуни иқтисоди миллий мутобиқ ба талаботи қонунгузориҳои андоз ва гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Буҷети давлатӣ барои соли молиявии дахлдор» ва созишномаҳои сармоягузорӣ, консессионӣ ва қарзӣ (грантӣ), инчунин дигар санадҳои ҳукукии байналмилалӣ бо давлатҳои хориҷӣ ё

ташкilotҳои байналмилалӣ, ки аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидаанд, пешбинӣ карда мешавад.

Дар ин замина, маблағи имтиёзҳои андозию гумрукии дар соли 2022 татбиқшуда ба соҳаҳои мухталифи иқтисодиёт ба 12,7 млрд сомонӣ баробар гардида, нисбат ба ММД 10,9 фоиз ва нисбат ба даромади умумии буҷети давлатӣ 34,9 фоизро ташкил намуд. Аз ҷумла, имтиёзи андозӣ 7,1 млрд сомонӣ ва имтиёзи гумрукӣ 5,6 млрд сомонино ташкил менамояд.

Таносуби имтиёзҳои татбиқшуда дар соли 2022

Аз як тараф имтиёзҳо ва сабукиҳои пешбинишуда ба беҳтаргардониҳои фазаи соҳибкорию сармоягузорӣ ва кам кардани монеаҳои маъмурӣ нигаронида шуда бошад, аз ҷониби дигар хароҷоти андозӣ эътироф гардида, дар сурати ғайримаксаднок истифода шудан, бинобар маҳдудияти сарчашмаҳои андозбандӣ ва дар ин радиф бавучудоии мушкилоти молиявӣ дар тавозуни буҷети давлатӣ сарбории иловагиро эҷод менамояд.

Дар ин замина, бо мақсади ҷорӣ намудани мониторинги имтиёзҳои муқарраргардида тариқи пешбурди феҳристи дахлдор, муайян намудани тартиби пешниҳод ва методологияи арзёбии самаранокии имтиёзҳо, роҳандозии механизми ҷамъоварӣ ва коркарди маълумот оид ба имтиёзҳои соҳавӣ, таъмини шаффофият ва назорати минбаъдаи самаранокии имтиёзҳои андозиву гумрукии пешниҳодшуда ва (ё) пешниҳодшаванда қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Тартиби пешниҳоди имтиёзҳои андозӣ ва гумрукӣ» аз 31 декабри соли 2020, №670 тасдиқ гардид.

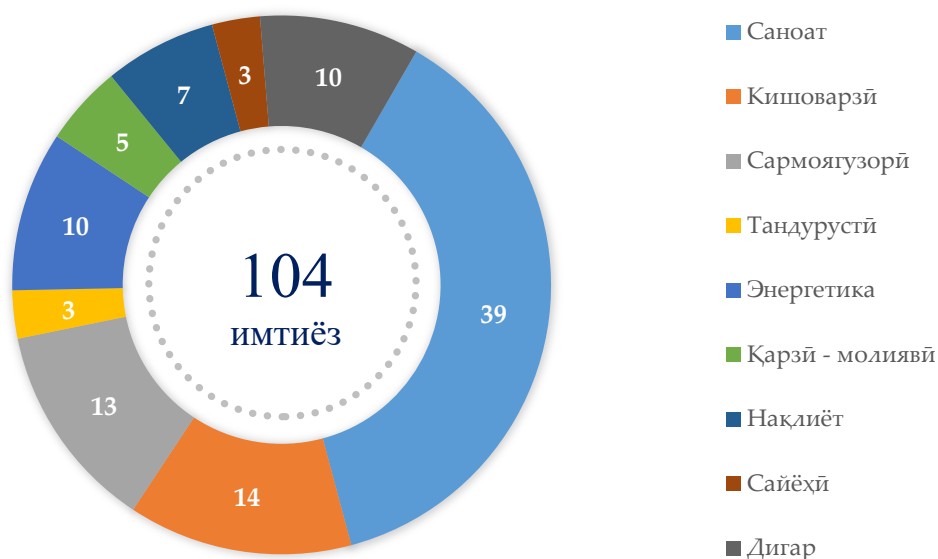
Мутобиқ ба замимаи 1 қарори мазкур Феҳристи имтиёзҳои андозию гумрукии амалкунанда таҳия гардидааст, ки пайваста тақмил дода мешавад (Феҳрист замима мегардад).

Дар Феҳристи имтиёзҳои андозии гумрукии таҳиягардида, маҷмуан 104 номгӯи имтиёзҳои дар қонунгузорӣ муқарраршуда, пешбинӣ гардидааст, ки аз онҳо 77 адад дар доираи Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон, 13 адад дар доираи Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон, 6 адад тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли молиявии дахлдор» ва 8 адад тибқи созишномаҳои сармоягузори муқаррар шудааст.

Аз шумораи умумӣ дар тақсими идоравӣ 55 ададро имтиёзҳои андозӣ ва 49 ададро имтиёзҳои гумруки ташкил медиҳад.

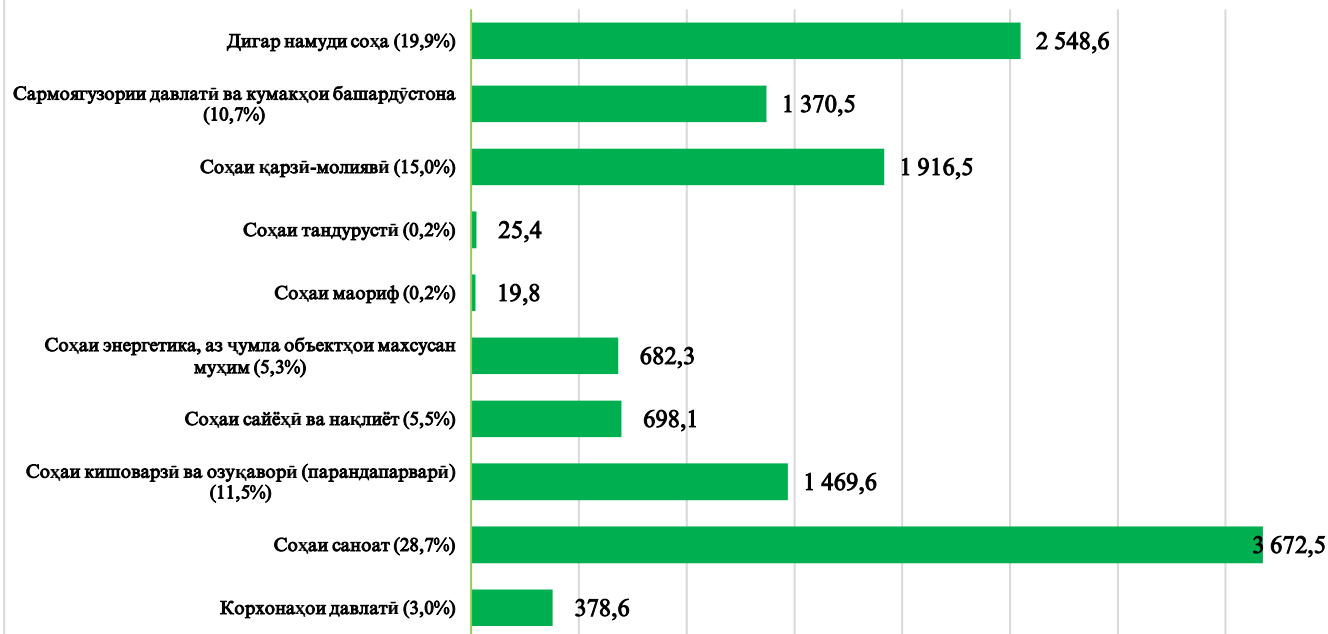
Тавсифи умумии имтиёзҳо нишон медиҳад, ки дар тақсими соҳавӣ ба бахши саноат 39 имтиёз, кишоварзӣ 14 имтиёз, энергетика – 10 имтиёз, нақлиёт 7 имтиёз, қарзӣ - молиявӣ 5 имтиёз, сайёҳӣ 3 имтиёз, тандурустӣ 3 имтиёз, сармоягузори дар соҳаҳои мухталифи иқтисодиёт 13 имтиёз ва дигар соҳаҳо 10 имтиёз рӯст меояд.

**Диаграммаи
тақсими соҳавии имтиёзҳо**

Имтиёзҳои андозиву гумрукии дар ин давра татбиқшуда ба соҳаҳои саноат 3672,5 млн сомонӣ, қарзӣ – молиявӣ 1916,5 млн сомонӣ, кишоварзӣ 1469,6 млн сомонӣ, сайёҳӣ ва нақлиёт 698,1 млн сомонӣ, энергетика 682,3 млн сомонӣ, тандурустӣ 25,4 млн сомонӣ, маориф 19,8 млн сомонӣ ва дигар соҳаҳои мухталиф 2548,6 млн сомонӣ рӯст меояд.

Татбиқи соҳавии имтиёзҳо дар соли 2022 (бо млн сомонӣ)

Аз диаграммаи мазкур мушоҳида мегардад, ки қисме аз имтиёзҳои татбиқшуда, аз ҷумла нисбат ба сармоягузориҳои давлатӣ ва кумакҳои башардӯстона, объектҳои махсусан муҳим ва корхонаҳои давлатӣ хароҷоти алтернативии буҷети давлатӣ маҳсуб ёфта, сарбории маблағгузориҳои соҳаҳои мазкурро аз ҳисоби буҷети давлатӣ коҳиш медиҳад.

Новобаста аз он ки татбиқи имтиёзҳои андозиву гумрукӣ хароҷоти буҷети давлатӣ маҳсуб меёбад, дар навбати худ боздеҳии он барои зиёд намудани манбаъҳои андозбандӣ дар солҳои минбаъда заминагузор мебошад.